

L'ESQUEJELLA

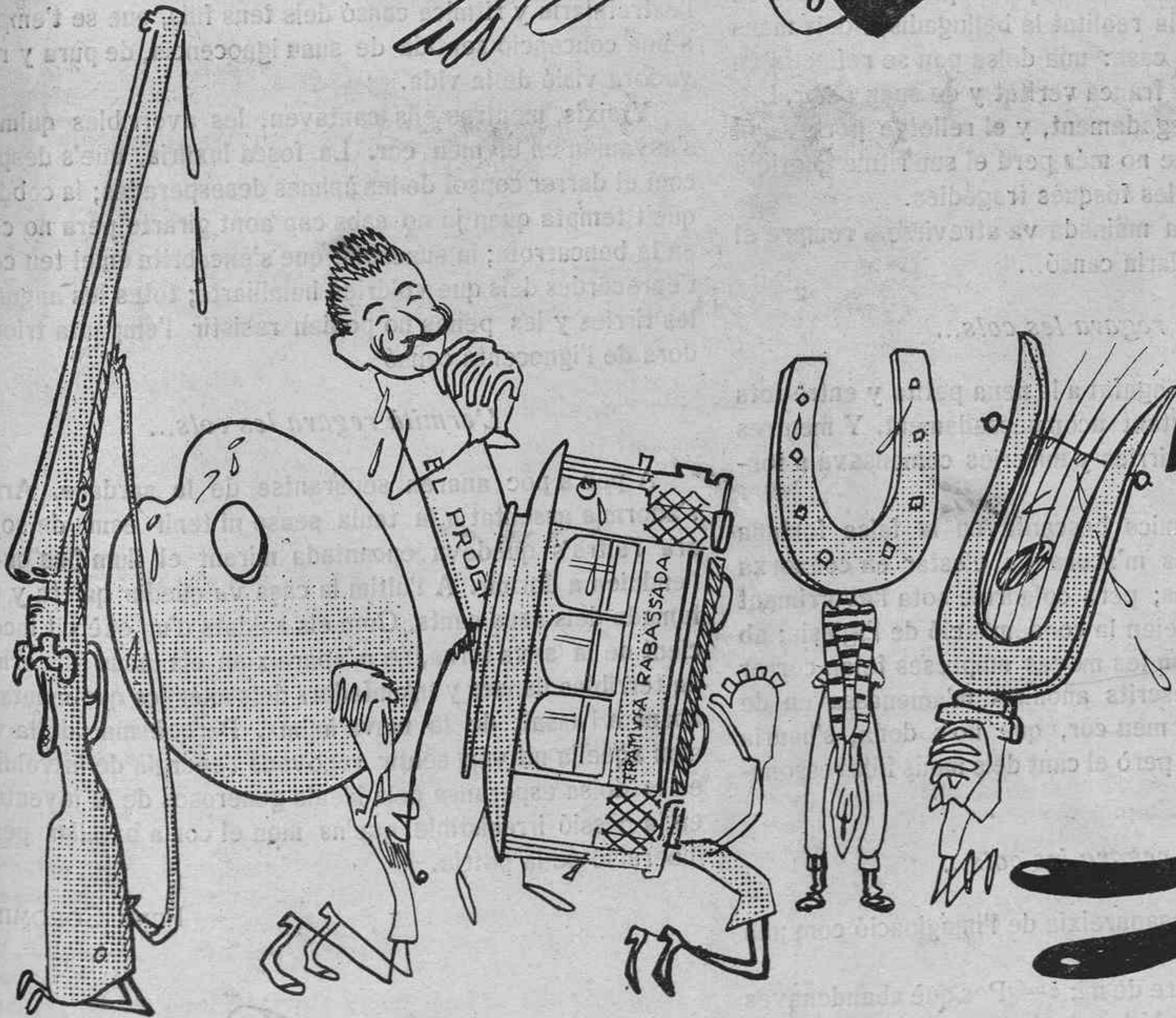
DE LA TORRATXA

BARCELONA, 9 DE FEBRER DE 1912

NÚM. 1728 — ANY XXIV

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims — Atrassats: 20

ELS CENTRES «RECREATIUS» Y EL NOSTRE ELEGANT PORTELA

—No's desesperin, excelents amics, que «todo marchará». Ja saben vostès que jo soc un governador molt, molt, molt lliberal.

PIPAROL

L'ermità regava les cols...

Aquell vespre, quan me'n tornava cap a casa, me sentia trist y cansat, com si m'haguessin clavat al cor els set punyals de l'amargura; els enemics assaltaven la meva ànima per tots cantons y les aspres sentors de la batalla me donaven pena, ab una ansia de repòs y de calma que ressurgia dominadora sense parar. Els ideals generosos de la joventut encenien encara resplendentes lluminaries en el camí de la vida, però els meus ulls no les veien quan les burxades de l'amic traïdor me traspassaven l'ànima.

A casa van comprendre que no estava per ells y'm deixaren estar. Enfonsat en aquella boira d'odioses quimeres que havia pujat del carrer, ni m'adonava de que'ls jocs dels meus fills havien parat per mor de la meva tristesa. De tant en tant creuava l'imaginació el record de les darreres angunies, y unes ab altres s'entortolligaven, y el cor se m'oprimia dolorosament.

Jo no sé el temps que va durar aquella quietut; de mica en mica anava tornantme a la realitat la bellugadissa dels meus fills. Era al menjador de casa: una dolça pau se reflectia en totes les cares, espills de franca veritat y de suau amor. Les dones trastejaven sossegadament, y el rellotge portava el compas d'aquella vida que no més perd el seu ritme quotidià quan venen les hores de les fosques tragedies.

Quan heusaquí que la mainada va atrevir-se a rompre el silenci ab la seva estrafalaria cansó...

L'ermità regava les cols...

Els dos més grans havien agafat a la nena petita y entre tots clofen la sardana tot cantant acompassadament. Y mentres ells cantaven el posit de tirries y miseries comensava a fondre's en el meu cor.

Els més fanatics enemics bescantaven la falsa fortuna pera deshonrarme; altres m'acusaven d'estar en conxorxa ab incendiariis y assassins; pera colgarme sota l'avorrimient de la gent senzilla m'atreien la condemnció de l'Iglesia; ab l'intent de perjudicarme en les meves empreses feien correr veus de falsetat, y ab escrits anonims m'amenassaven de mort y m'escarnien. Y el meu cor, que no's dona, s'hauria encès en foc de venjansa, però el cant dels meus fills ressonava acompassadament:

L'ermità regava les cols...

y la tirria dels enemics desapareixia de l'imaginació com una ombra vana.

Una veu cridava a dintre de mi: «—¿Per què abandonaves la teva pau? ¿Quina culpa hi tenen els teus, en la teva temeritat y en el teu amor a la gloria? ¿Per què'ls posaves al món

si havies d'oblidarlos per la patria? ¿Què has fet, desventurat? Demà vindran a cobrarte els comptes de despeses inútils que tu no has fet y que no podras pagar. Abans treballaves en obres profitoses pera la teva terra, y ara no més parles y corres de l'una banda a l'altra xorcament. ¿Pera fer no més que això has pertorbat la pau de casa?...» Y no sé lo que hauria durat el corcò d'aquella veu que cridava a dintre de mi, si la cansó dels meus fills no hagués ressonat, cerimoniosa y acompassada:

L'ermità regava les cols...

Mentres batalles contra l'enemic de cara a cara tens un ideal que t'aconsola y't retorna quan el teu coratge decauria. Però ¿qui't defensarà de l'amic traïdor que't sega l'herba sota'ls peus, y fa perdre la fe dels teus companys, y't roba, com un lladre que entrés a casa teva de bella nit, el respecte, y el prestigi y la confiança que haurien posat els altres en la teva victoria? A sota la gara-gara d'un amistós somrius hi cobra l'enveja, la vil intriga, l'hipòcrita condescendencia que nega la valua del teu pensament y posa en roda la teva virtut. Y tu dubtes, perquè no podies imaginarte tanta maldat, fins que l'atrapes ab les mans brutes de la deshonra que maquinava contra tu. Aleshores el fastig del món t'ensorraria en el desengany y en l'escepticisme si no sentissis

L'ermità regava les cols...

l'estrafalaria y rítmica cansó dels teus fills, que se t'emporta a una concepció sentida de suau ignocencia, de pura y renovadora visió de la vida.

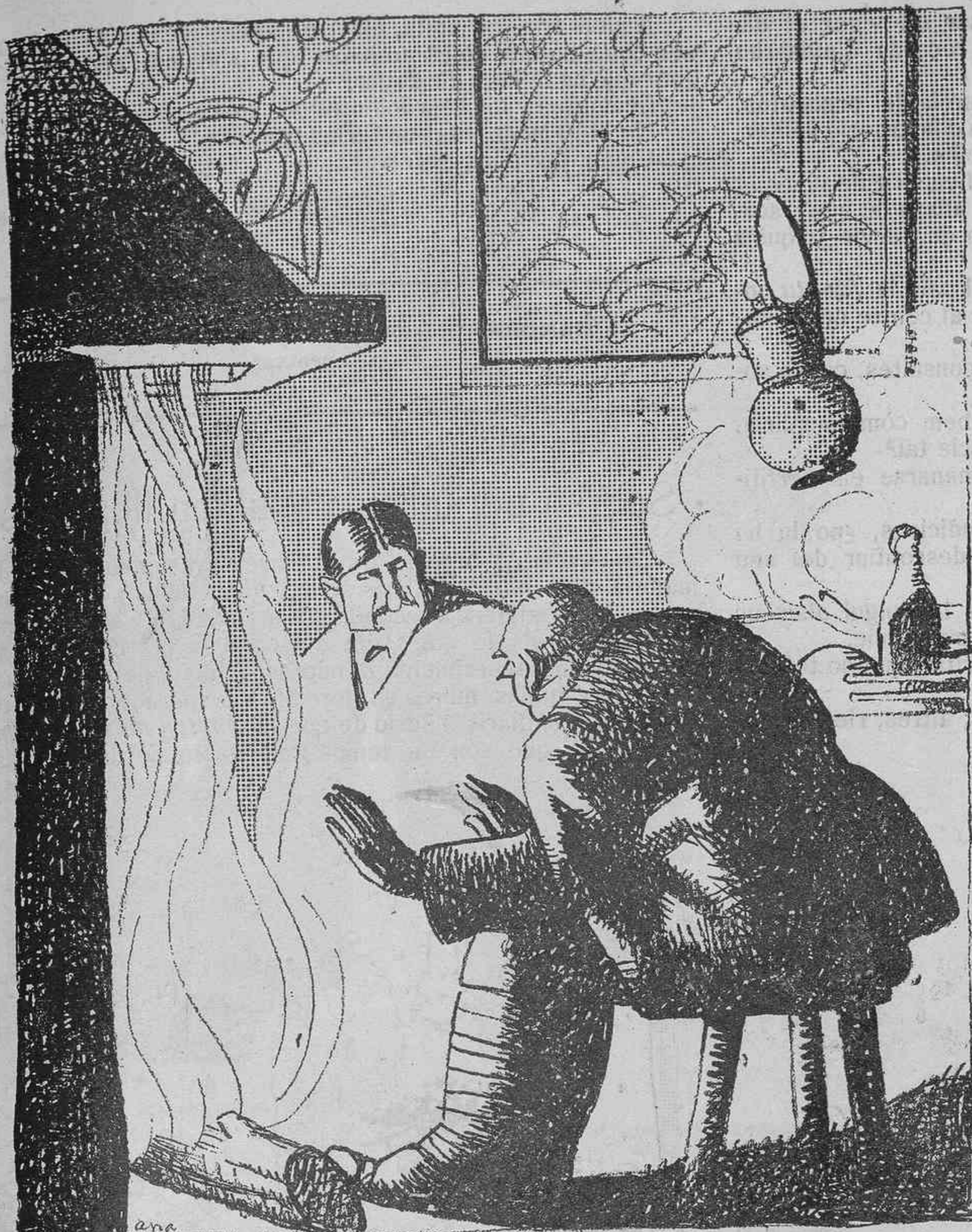
Y aixís, mentres ells cantaven, les avorribles quimeres s'esvanien en el meu cor. La fosca luxuria, que's desperta com el darrer consol de les ànimes desesperades; la cobdicia, que't tempta quan ja no sabs cap aont girarte pera no caure en la bancarrota; la superbia, que s'encabrita en el teu cor si t'enrecordes dels que voldrien humiliarte; totes les angunies, les tirries y les penes no podien resistir l'empenta triomfadora de l'ignocenta cansó

L'ermità regava les cols...

A poc a poc anaren separantse de la sardana. Ara un s'adormia assentat a la taula sense ni tenir esma de sopar; ara l'altra's quedava encantada mirant el llum fins que se l'enduien a dormir. A l'ultim la casa va quedar quieta y perfumada dels seus cants. Com els soldats d'un exèrcit inconscient de la seva forsa, se m'apareixien els meus fills armats de terribles llanses y triomfadors dels enemics que muntaven abans a l'assalt de la meva ànima. Perquè mai de la vida com aquella nit vaig sentir renovada l'energia de la voluntat en la dolça esperansa dels ideals generosos de la joventut y en la passió irresistible que'ns mou el cor a batallar per la lliberació de la patria.

PERE COROMINAS

EL PROBLEMA DEL DIA

—A vostè, que té tants fills, ¿no'l preocupa la qüestió del servei obligatori?
 —Al contrari. Això els entretindrà una mica. ¡Pobres xicotets!
 ¡Estan tan faltats de distraccions!...

La Xirgu se va...

La Xirgu se va..., diuen els dos o tres periodistes de casa y boca al servei de la nostra xamosa actriu.

La nova ens desconsolaria si no'ns diguessin després que la desgracia no succeirà fins d'aquí a un any, lo qual vol dir que a nosaltres ens vagarà encara d'aplaudir-la, y als periodistes de *cámara* l'escriure solts en honor seu.

El fet es que *la Xirgu se va...*, pera tornar si les coses van mal dades, que a preparar el retorn van encaminades les paraules de *na Marguerida* quan ens diu, per boca dels aludits periodistes, que *ama mucho á Barcelona y que no ha de negarse, siempre que ocasión se presente, a aceptar un contrato en Barcelona para actuar, sea en catalán o en castellano.*

Després del *calvari horrible* a que aquí se l'ha condemnada, necessita la Xirgu respirar els aires purs.

Perxò ha acceptat entusiasmada una contracta pera les

Amèriques, terra avui de promissió pera tots els grans artistes.

Allí, segons ella mateixa ens fa saber, representarà l'actriu gentilíssima el *Salomé*, *La chocolaterita*, *Frou-Frou*, *Nora*, *La dama de las camelias*, *El amor vela*, etc.

Barcelona, Catalunya, són petites pera la Xirgu, que's disposa a competir ab les grans celebritats de l'art dramatic.

De moment sols podem assegurar una cosa:

Que ab l'anada potser que hi guanyi. En cambi el Teatre Català no perdrà res.

El debut d'una llei

¡Com muden les coses, ab el transcurs del temps!

Abans, pera un jove, arribar als vint anys volia dir entrar de ple en l'edat de les ilusions.

Ara, tenir vint anys ve a ser lo mateix que inaugurar la temporada dels mals-de-cap y de les tragedies.

A vint anys, avui, tot minyó que no sigui coix, ni geperut ni manco es soldat.

Però ¿fins a quin punt ho es? ¿En quina forma? ¿Aont comensen y aont acaben els seus devers y els seus drets?

No se sab. Se'ns diu, oficialment, que hi ha una llei titulada del *Servei obligatori*. Però al passar els ulls per ella, observem ab la major estupefacció:

Que'l servei no es tal servei;

Que lo d'obligatori es una broma; y

Que la llei, ben examinada, ni llei arriba a ser.

Quan se tractava d'abolir el sistema antic de reclutament ¿què cridava el *pueblo soberano*?

—¡Abaix les quintes! ¡Tots iguals!
 ¡Fòra redempcions a metallic!

Doncs... *nada de eso tiene mi chocolate.*

Cert es que s'han canviat les paraules, però les coses segueixen sent les mateixes.

¿Abans hi havia quintes? Ara hi ha sorteig.

¿Abans no eren tots iguals? Ara són tots diferents.

¿Abans teniem la redempció? Ara tenim la *cuota militar*.

El sistema dels privilegis ha sigut substituït pel sistema de les ventatges. El sombrero s'ha tornat barret. Però... dígalí barret, dígalí sombrero.

Quan el pollastre entra a la cuina ¿què se n'hi ha d'endonar que'l fassin a la cassola o que'l rosteixin al ast, si de totes maneres l'han de coure?...

**

Però encara hi ha més.

—La llei es la llei—diu el Govern:—Per lo tant, ab protestes o sense protestes, ab llard o ab oli, no'ns queda més remei que aplicarla.

Y ho fa tan be, que haventse de posar en vigor el dia primer del any, fins al 21 de Janer no's recorda d'avisarho al public.

Y s'emmotlla ab tanta fidelitat a lo que la llei preceptúa, que ab tot y que en ella's parla d'escoles d'instrucció militar, ningú té la menor noticia d'aqueixes escoles.

Y aplica les seves disposicions ab tal esperit de justícia, que exigeix el pago de la *cuota militar* abans de que'l sorteig digui quins són els joves que hauran de servir y quins els que s'escaparan d'anarhi.

Desde que la *Gaceta* va comunicar al país la *fausta* nova, el telègrafo que va de les provincies al centre no ha parat de funcionar.

Les protestes, les reclamacions, les consultes, cauen sobre Madrid com una pedregada furiosa.

—Senyor Govern: Aquesta llei no sabem com complirla.

—Senyor Govern: ¿Què vol dir l'article tal?

—Senyor Govern: ¿Aont han de demanarse els certificats de que parla l'article qual?

Quan una llei debuta en aquestes condicions, ¿no hi ha motiu pera dubtar de les seves virtuts y desconfiar del seu exit?

L'obra del Govern, dòlguilshi o no'ls hi dolgui als seus autors, ha sigut estrepitosament xiulada pel public.

Diguem, per això, en obsequi a la veritat, que no tothom l'ha xiulada de la mateixa manera.

Uns l'han xiulada rojos d'ira, cremats; altres, rient, rient ab tota la boca...

Aquets són, tal volta, els que estan més en lo just. Ab una comedia que no es probable que s'aguanti en el cartell, ¿per què'ns hi hem d'enfadar?

Les obres y les lleis dolentes són com les fruites madures. No hi ha necessitat de ferles caure.

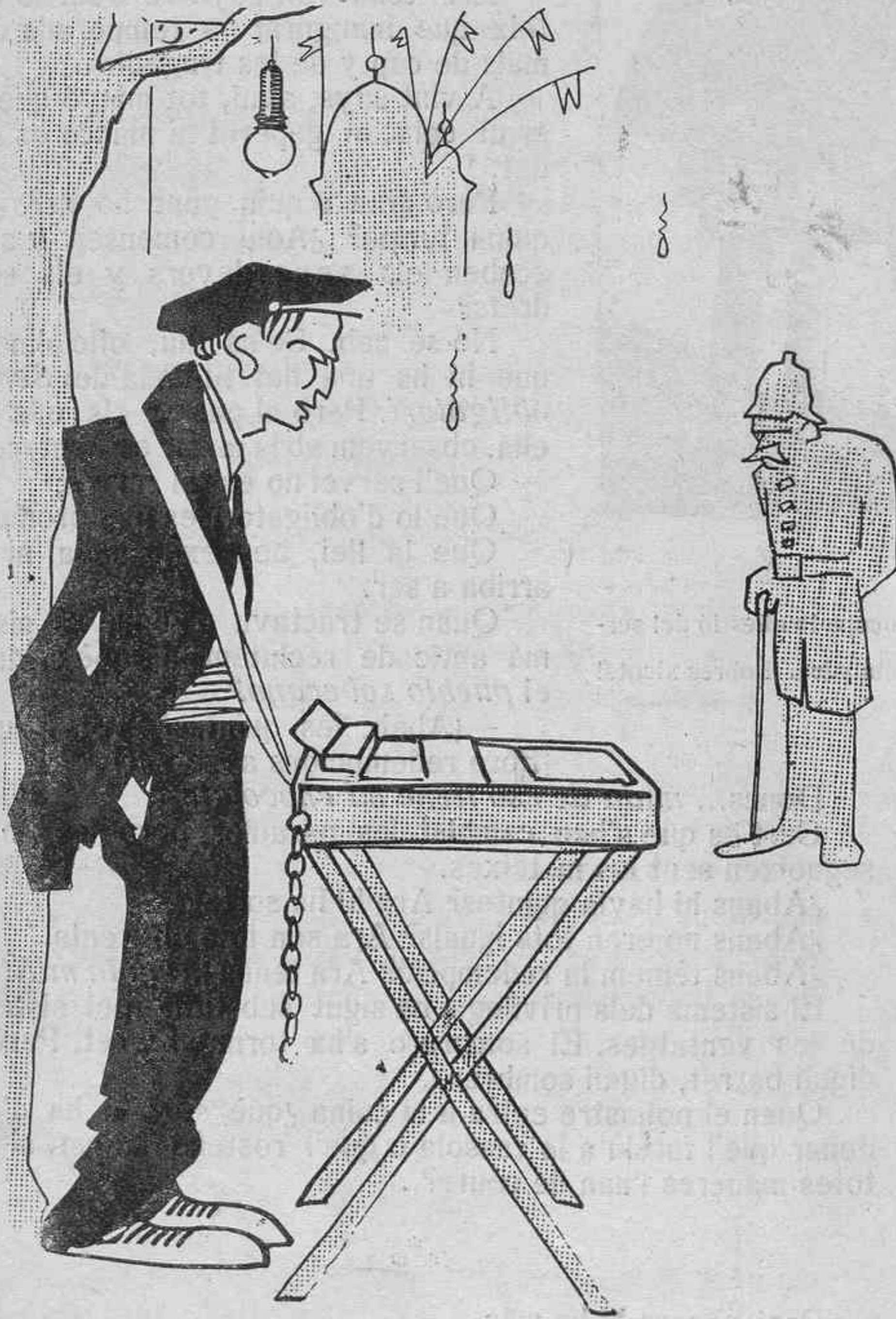
Cauen per elles mateixes.

MATIAS BONAFÉ

LA MANDRA. —Número extraordinari de "L'Esquella de la Torratxa"

Sobren periodistes y falten llegidors

Coneguda es la vida de sofriments y penalitats que la majoria dels nostres diaris arrosseguen. Són pocs els que portin una existencia econòmica arreglada. Cap ha lograt encara moure's lo que's diu desfogadament. El public de Catalunya no experimenta la necessitat de la lletra impresa. Y si deixa que'ls llibres se floreixin als aparadors, s'ha fet, respecte dels diaris, l'ilusió de que no porten més que mentides, y de que són un temps y un gasto perdut els que

SOTA'LS ARBRES DE LA RAMBLA

Dugues hores que soc aquí, y encara no he tocat estrena. Però..

—Però, en cambi, lo menos he recullit set kilos de... pardalassa.

ENTRE FINANCIERS

—¿Què penseu fer ab el paper del nou emprèstit del Govern?
—¿Jo?... A no ser que me'l donguin a pes...

s'empleien comprantlos y llegintlos. Degut a l'apatia y a l'indiferencia del public, y degut també a altres causes que passem per alt, es el viure de la premsa un viure anemic, raquitic a tot esserho.

Doncs ab tot y aquestes desventatges, entre nosaltres floreixen els diaris ab la mateixa ufanor que'ls autors dramatics, els comics y els tenors. No arriba la nova de la mort d'un, sense que se'ns digui que un' altre està a punt de sortir a la llum pública. No parlem de les fulles a plasso fixo, perquè sabuda es l'afició dels nostres compatriotas a publicar el periodiquet setmanal, orgue, les més de les vegades, de la familia y coneguts.

Concretantnos als diaris *diaris*, per esser els que de veres requereixen un capital y una suma gens despreciable d'esforsos, tenim que, en tant els que ja existeixen no poden viure, s'anuncia la naixensa d'un altre, naixensa que inspira a *La Publicidad* una atinada y exacta nota en la que's posava de manifest la pobresa y la deficiencia de la nostra premsa, cridada, per culpa d'uns y altres, a moure's perpetuament en el vuid, quan no a desafiar el pitjor dels ridicols...

Aquí sobran aviat periodistes, y, com sempre, faran falta llegidors.

difunt. Ajudava a creure això una flaire indefinible com la d'herbes oloroses, cremades en l'arcoba d'un malalt pera dissimular altres fortors insanes. Quan vos adonaveu que aquell home en comptes de tabac fumava tanyes d'espigol, comprenieu el perquè de la fortor, mes vostre esperit no's tranquilisava de cap manera. Restava encara la seva pell bruna y oliosa, les seves galtes afaitades, el seu petit bigot retalladet de sota pera no obstruir el pas dels aliments, la seva netedat d'angles, de mans y de clatell, que recordaven macàbriques *toilettes* postreres y definitives. Aprés, al veure'l avui exactament igual que ahir, tan arregladet y tan simetric, sense una arruga més al trajo, ab el barret posat de la mateixa manera (un barret tou, ingrakil, de seminarista que's disfressa pera anar a veure una comedia), us hauria aparegut impossible que s'hagués despullat la nit abans.

Era l'home invariable; y un home aixís que no's passa ni s'arruga, que no té pèl y no s'afaita, que no's renta y sempre va net, que camina ab impulsos maquinals y parla com un *ventrílocuo*, dieume si no dona que pensar.

Però existia encara quelcom més que traspassava els limits de lo natural. Les seves obres, pintures y dibuixos, si de primer anduvi resultaven quasi infantines, mirantles y remirantles, un comensava a sentir una vergonya incipient, extranya, inexplicable. Els capellans s'anaven posant seriosos y les jovenetes se ruborisaven. Sols els vells s'hi quedaven aixís com enartats.

¿Eren nues les figures que exposava en Fontsetí? No, certament; eren vestides, y quasi sempre pagesetes de deü a catorze anys. Però les ajassava, les retorcia com bacants, els donava amplituts y exuberancies impossibles; les anques y les cames sobre tot, mai corresponien a lo demés. Feia passar gat per lle-

El misteri obscè

del pintor Fontsetí

Aqueix relat que vaig a comentar no es pas una fantasia. Jo'm guardaré prou d'inventar llegendes haventhi pel món tantes veritables histories dignes d'esser conegudes. Es clar que l'hèroe no s'anomenava pas Fontsetí, però sols ab aqueixa petita mixtificació y donantlo per mort jo m'atreveixo a seguir narrant.

An en Fontsetí jo l'havia conegut en vida, naturalment, y allavors era un home de poca estatura, magristó, un poc neguitós, que caminava a sotragades com els aucells y tenia veu de femella.

Sempre net y respallat, a primera vista produia l'efecte d'un petit rendista, un d'aqueixos vulgars estalviadors sobre'ls quals la roba, el calsat y lo demés que porten sembla conservar-se millor que dins la calaixera.

Com a artista no era pas un prodigi; la seva fama no irradiava més enllà de la localitat ont vivia, y comptant llarg potser li trobariem mitja dotzena d'admiradors incondicionals, entre ells un capellà de monges mitg ferit, un carrabiner retirat, un sastre y un escrivent de notari, tots dos erudits y ab certa propensió al poagre. La pintura d'en Fontsetí semblava feta ab fang de la carretera y julivert picat, y agradava endimoniadament als que patien d'alguna malaltia crònica.

Sembla que se'l considerava com un home ordenat, de bones costums, y si be es cert que tenia la dòna lletja y la criada guapa, no perxò cal deduirne res pecaminós.

Fins aquí la figura del pintor no pren pas un relleu excepcional. Ah, però espèrinse; pocs homes en la terra porten en sí un enigma més formidable tancat en la seva vida.

Primerament, vora d'ell hi haurieu notat una certa inquietut, una mena de repugnancia, com si aquella roba neta y sense arrugues que ell vestia fos la roba d'un

bre, com vulgarment se diu. Assaonava la part del cos que més li convenia, deixant lo altre acapollat, com si intentés neutralisar els efectes. Algunes semblaven matrones de mitg cos en avall, y angels perfectes de mitg cos en amunt.

Y les robes sempre eren ajustades com si fossin molles y s'enganxessin a la carn. Y les cares sovint eren d'expressió viciosa, d'ulls terbols enboirats pels cabells desfets. Tristes figures d'actituds lasses com deixades aprés d'un prematur esflo-rament. En fi, què us diré; tot lo que l'imaginació d'un vell satir pot concebir, tot lo què un corruptor de menors pot rumiar sense escandol; això que sols acontenta la luxuria senil de la mirada, estava previst, estava calcat en els dibuixos y pintures d'en Fontsetí.

Y ell era fecond, incomprendiblement fecond. La seva mà obrava sola, com impulsada per un habit de centuries inconstable. Els que l'havien vist treballar asseguraven que era meravellós. A vegades tenia la vista fixa en un campanar, y la mà li reproduïa una noia de quinze anys cordantse una lligacama. Se'l veia pel carrer, copiant les nenes que vagabondegen, omplenant la cartera de croquis, de gestes, de contorsions, d'esllanguiments, y la mà, la terrible mà lúbrica de l'artista, tendia

sempre a l'exageració, y el voleiar de les faldilles arribava més enlaire de lo que tenia d'arribar, y les mitges pujaven més amunt dels jonolls, y els escots s'obrien ab maliciosa amplitut, y els plecs dels davantals modelaven les formes com si un vent furios els encastés entre cames.

¿Sabia lo que feia en Fontsetí, depenia de la seva voluntat, era un sugestionat o un criminal? ¿Era un viu despreçiable, o un mort digne de llàstima? Corrien diferents versions. Alguns afirmaven que la seva vida era un torment, que havia provat de dedicar-se a pintar besties, però que fins les besties copiades per ell excitaven els sentits. Bous y truges, matxos y ovelles, portats a la tela o al paper, tenien una vaga obscenitat humana. Adhuc els paisatges, aquells que de moment li sortien ab certa idealitat, al cap de poca estona, sense saber com, en algun indret, amagat sota'l fullatge o vora l'aigua d'un torrent, en un tancar y obrir d'ulls el pinzell hi esbossava una pastora banyant-se en camisa, mostrant un be-de-deu de rosades turgencies. La figura era tan xica com volgueu, invisible a distancia, però era, ab totes les agravants de l'hipocresia.

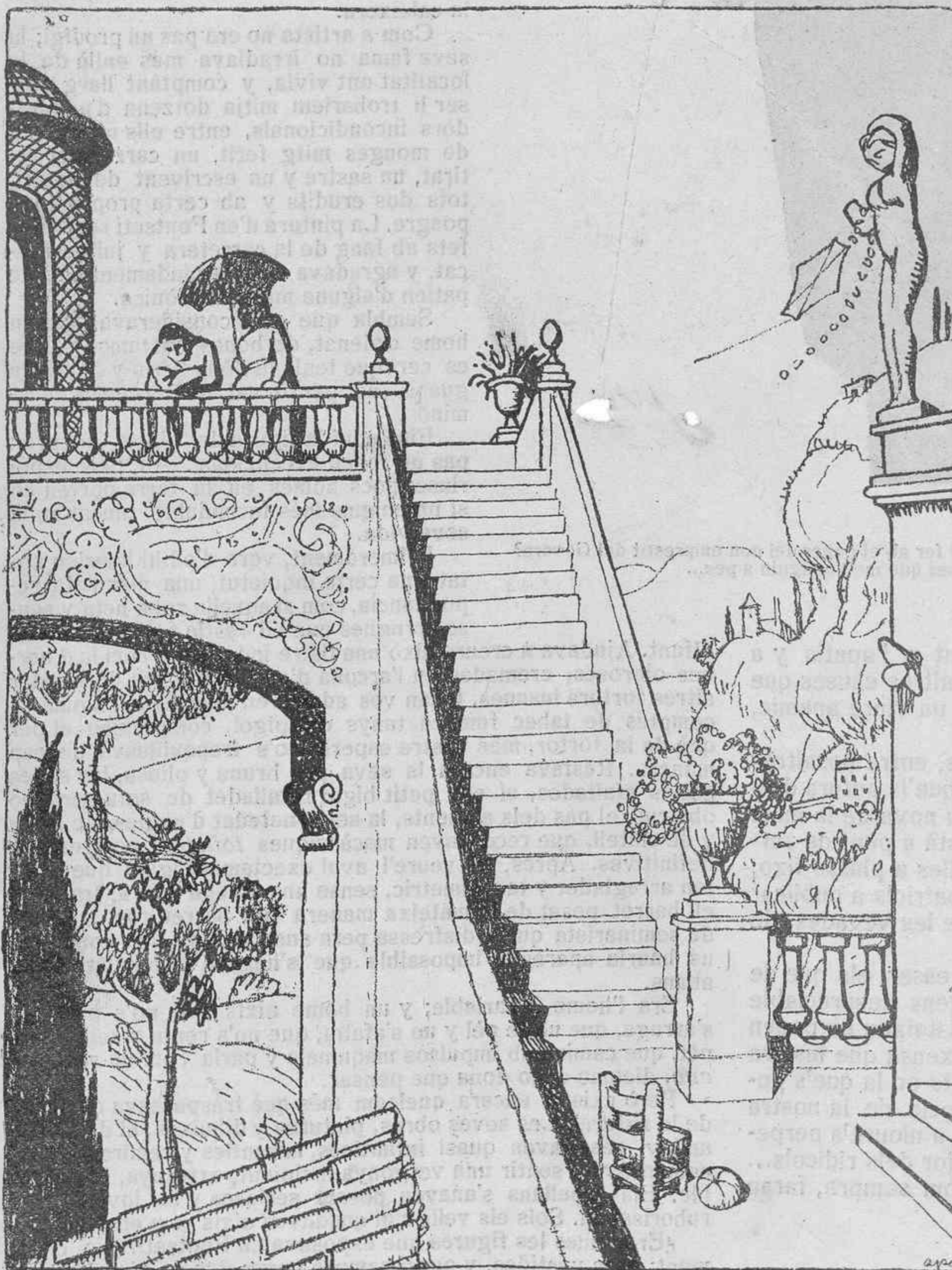
Deien també que se n'havia confessat ab un sabi jesuita de la seva malastruga disposició, y que'l jesuita, després d'haver mirat les obres d'en Fontsetí detingudament, li havia recomanat paciència.

En cambi, algun intim, homes d'aquels de reconeguda sensatesa que saben guardar un secret, però que en el fort de l'admiració se'ls hi escapa, explicaven que en Fontsetí tenia a casa seva una colecció de dibuixos, el merit dels quals estava per damunt de lo existent. Una mena de reservat pera homes sols, estudis anatomicos d'una exactitut meravellosa, obtinguts de natural, fases diverses de virginitat ab noms, edats y pormenors. Lo que ningú arribava a comprendre era ab quines dades, ab quines persuasions, ab quins enganyos, ab quin gasto d'astucia o de maldat havia pogut triomfar de la vergonya y del pudor d'aquelles quantes donzelles, tristes bosqueroles dels encontorns d'Olot. Aixís, doncs, era un pervers; però no es pas raonable que un home que fuma tanyos d'espigol, repulsiu com un ressucitat, logrés pels seus merits unes victories semblants; es preferible atribuirho tot a un poder d'ultra-tomba.

De totes maneres, el misteri obscè del pintor Fontsetí val la pena d'esser estudiat ab detenció científica.

Malauradament, una beata afegí que'l va veure abocat a una pica d'aigua beneta y que després va morir. Però jo segueixo creient que sols se tracta d'una desaparició més o menys llarga. Potser hagi canviat de domicili. Tipus aixís són indestructibles. Morts o vius, ells perduren en la societat pera consol y regositge de les hores tràgiques.

P. BERTRANA

ACOMPANYANT UNA VISITA

—Aquesta torre és renaixement?
—No, senyora: tot es pedra picada.

Dintre de poc, número extraordinari de "L'Esquella" dirigit per l'"Apa", y dedicat a LA MANDRA

Bon Mot y Bon Gust

Volen creure, senyors, que la famosa campanya de la Lliga del Bon Mot comensa a exasperarnos una mica? Tot lo de la tal Lliga porta un segell de ridícula. Ridicol el nom, ridícula la gent, ridícol els lemes que estampa, ridí-

ECLIPSES PARCIAIS

Lo que aquets dies ha anyorat molta gent.

cules les postals que ha editat y fa circular, ridicols els seus procediments de propaganda...

Els lligaires del Bon Mot, pel camí que porten, no aconseguiran ni una engruna d'èxit pera la finalitat que, segons diuen, persegueixen. Lograran, no més, fer grotesca una causa que, ben portada, seria noble y seria bella. Devegades hem arribat a sospitar que aqueixa acció que desplega la Lliga del Bon Mot es obra de mitja dotzena de bromistes desenfeinats, de barrilaires de sarau, que tenen ganes de divertir-se ab la premsa y ab el public.

Perquè, la veritat, si la campanya dels aludits senyors estés feta de bona fe, demostraria en ells una beneiteria y un mal gust imperdonables, més imperdonables que no pas el reneç recargolat que espetega en els llavis d'un carreter. Aqueixa gent, a l'embestir y afrontar el mot lleig, s'ho pren com si's tractés d'una campanya política. Llensen manifestos, publiquen articles, celebren conferencies y donen mitings. Soroll, soroll, soroll... Y precisament aquet mal de soroll no'n vol. La qüestió del mal mot no es una qüestió que requereixi cridaneres propagandes. No es cosa de fer desaparèixer la mala parleria pel mètode de la persuasió. Fer un furient discurs contra'l reneç, com si's fes contra'l govern o contra un nou impost, es una perfecta y cabal tonteria. De que'l reneç es un vici incivil, tothom n'està convençut. Discoursejar contra'l reneç ve a esser igual que perorar contra'ls reventadors de pisos o contra'ls lladres de camí ral. Qui's cregui que ab tals procediments se pot obtenir algun altre resultat que no sigui el de fer riure, es ben de playner, el pobret.

¿Que hi ha una gran obra a realisar en aquet problema del mal mot? Es ben veritat. Però es una obra tota diferenta de la que ha emprès la Lliga del venerable senyor Ivon l'Es-

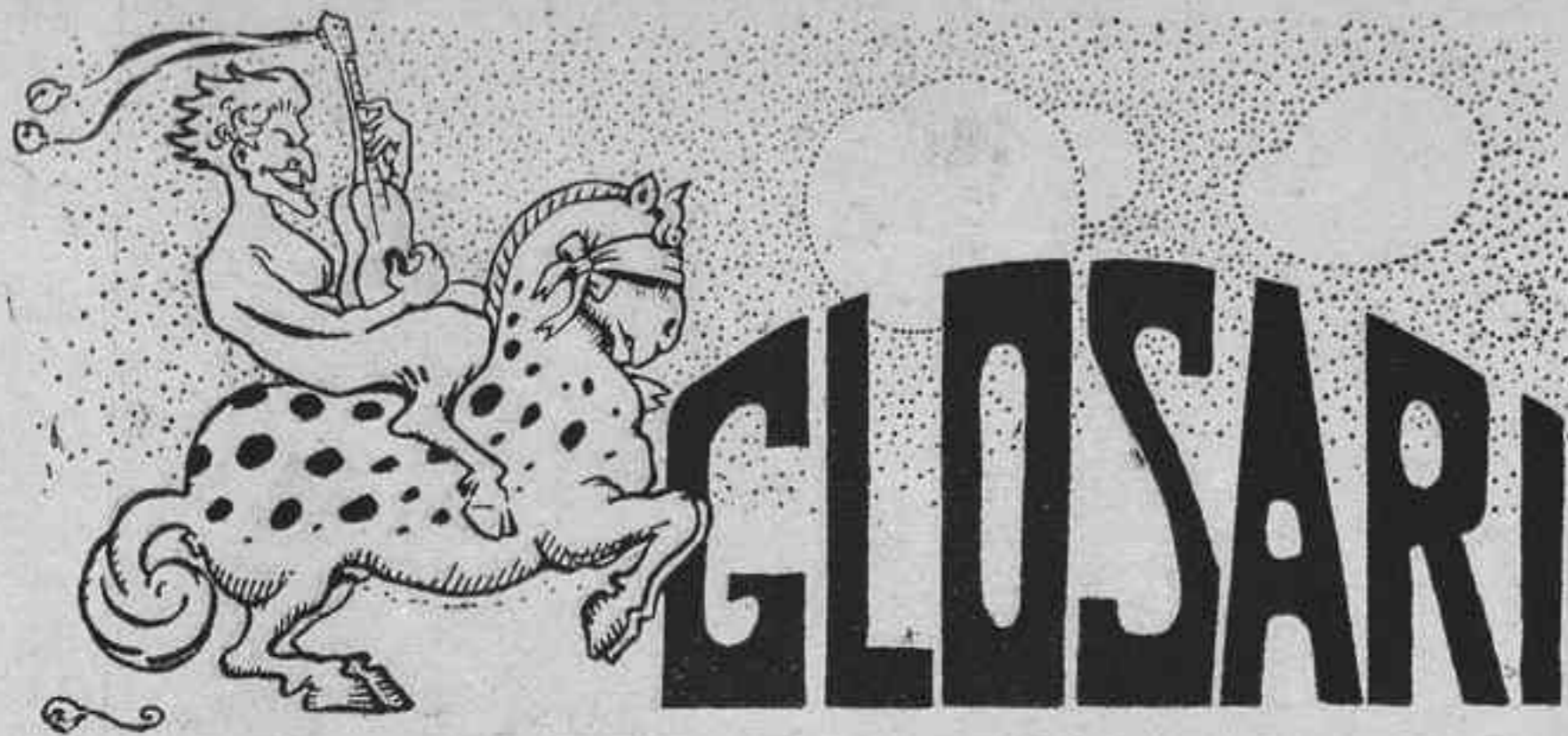
cop. El problema del mal mot es un problema d'educació, de dignificació. No s'ha d'anar a *convencer*, sinó a *reformar* els renegaires. La feina es lenta y gradual. S'ha de fer discretament, silenciosament y, sobre tot, indirectament. No s'ha de voler arrencar els mals mots de les boques renegaires, a la manera com s'arrenquen caixals. Lo eficas, lo positiu, lo practic es propagar el bon gust del llenguatge; es mostrar la bellesa y la noblesa del parlar; es afinar el sentiment de dignitat humana, pera que la baixesa dels mots innobles el punxi ab dolor, y la punxada sigui ensenyansa y frè.

Convertir el reneç en cosa prohibida, en delict, en materia penal, es una inutil extravagancia. Pera'l mot lleig no s'ha de cercar altre castic que l'impressió desagradable de la seva propia lletgesa. Els qui sentin aqueixa impressió quedaran lliures de la malura. Sols el bon gust pot acabar ab el mal mot.

Y aqueixos senyors de la Lliga risible han provat ja en desmasia que de gust no'n tenen. Que's desin, doncs, y que no fassin més els gegants. Les seves propagandes de sainet, en compte d'inspirarnos l'horror al mal mot, ens fan venir intencions d'empaitarlos a cops de... reneç, pera que se'n vagin a fer propaganda més lluny d'allà ont se pon el sol.

WIFRED

LA TOS Y ELS CONCERTS DE MÚSICA DE CAMBRA

La tos, en totes ses gradacions, desde la tosseta dels senzills encostipats fins a la tossassa dels catarrals crònics, es a l'ensem beneficiosa y perjudicial a la música de cambra.

Si ara, aquí, no acompanyessim a aqueixa rara afirmació un clar raonament, el llegidor se quedaria a les capsas. Ens explicarem, doncs, y potser arribarem a entendre'ns.

La tos es un mal y un bé a la vegada pera'ls concerts de música de cambra. Anem a demostrarho o a fer veure que ho demostrem.

La música clàssica, que es quasi tan antiga com la tos, ha rebut d'aquesta forta agravis, ja que tothom sab que desde que's coneixen concerts de música fina, delicada y de compromís, desde aleshores se coneixen també les persones que tenen tos, tos declarada, tos pública, que es la pitjor de totes. Quan un dilettante escolta ab mitjana devoció un tros de música de cambra,—y al dir de cambra volem dir d'aquesta tan clàssica d'en Chopin per amunt y d'en Listz enllà—en el bon entusiasta no hi ha res que'l molesti més que aqueixa tos abonada, que indefectiblement surt a amenisar l'adaggio. La tos, doncs, es un mal pera aqueixa música.

Però ve que la tos del proxim fa milionari a un metge, inventor d'unes pastilles «pasta pectoral» pera curarla, y ve que aquet senyor doctor, tocat de la gracia de Deu, enamorat de l'art y dels artistes, alsa un dia, en els seus dominis del Tibidabo, un temple dedicat a la música de cambra y el regala a un pianista eminent. La tos, doncs, es un bé pera aqueixa música.

Si anem a alambicar trobarem que en la fundació d'aquet temple hi ha contribuït tothom, y veurem que totes les coses del món se projecten en un cercle viciós de rotació. El glosador s'encostipa, agafa tos, va a sentir un concert y, no podentse aguantar, vinga tossir. (Perjudici a la música.) Surt del concert, entra en una farmacia, compra una capsas de pastilles pera la tos, ajuda a enriquir a l'inventor, que es a la vegada un amant de l'art y aixeca un temple pianistic a un gran artista... (Benefici a la música.)

Per això diem que a la fundació d'aqueixa Sala-Academia hi ha contribuït tothom, perquè mitg món ha gastat pastilles d'aqueixes, perquè les coneix tothom; tothom menos l'inventor, que, segons diuen, es l'unic que no'n pren.

Per tos que tingui.

XARAU

De qui es la perruca?

Per fas o per nefes, la Raquel Meller té de constituir encara la nota de palpitant actualitat. Es la Meller de la fusta de les dònes que no's torsen, y a bon segur deixaria mil cops d'esser qui es, abans de renunciar a que la gent s'ocupés d'ella.

Artista a l'escenari, es la Meller, fòra de les taules, una hembra de pelo en pecho, capas de mantenir ab els punys l'auriola conquistada. Y un dia trenca ab afectes els més íntims, y un altre promou un tumulte que acaba a la Delegació, y després d'un judici de faltes s'escau a treure la rifa... ¿Què més pot ferse pera servir una popularitat?

Divendres anà la Meller al «Gayarre». Dit està que, tractantse de la Meller, no podia anarhi a matar l'estona. D'aquí que, a poc d'haverhi arribat, s'encaminés al lloc de l'orquestra, y que, sense encomanarse a Deu ni al diable, s'apoderés de les solfes que'ls musics tenien al davant, fentles en deu mil bocins.

Els pobres musics quedaren com qui veu visions. La coupletista que hi havia a l'escenari va fer mutis esverada. Abans de sortir del Gayarre, va abraonarse la Meller ab un'altra coupletista, damunt la qual descarregà el seu mal humor. Les trompades, les puntades de peu y els pessics substituïren les paraules. El public se dividí en dos bandos, y no'n vulguin més de gresca.

Uns concurrents de bona voluntat separaren a les combatents, que sortiren del lance fetes dos veraders ecce-homos. La policia hi intervingué, y, aparentment al menos, se sossegaren els esperits. La comedia comensada a la vista del public acabà també a la Delegació, que de seguir les coses d'aquet modo, quedarà molt aviat convertida en una sucursal de l'«Arnau». Segurament tindrem un nou judici de faltes. A veure si el dia de la vista tindrà la Raquel la sort de treure novament la rifa.

Al lloc del succés s'hi trobà després una perruca de senyora.

¿Era de la Raquel o de La Majita?

Aneuho a averiguar.

LICEO.—Dijous passat va celebrarse la funció de comiat de la nostra paisana la simpática Elvira de Hidalgo. No cal dir que va cantar el Barbero y el quart acte de l'Hamlet ab un gust exquisit y una gracia inimitable.

A l'acabar se li va tributar una merescudíssima ovació, omplintse l'escenari de presents, rams de flors, coronas de llorer, etc., etc.

Els desitjos de tothom són que l'any vinent poguem tornar a escoltar la veu de l'eminent Hidalgo.

La darrera òpera representada aquesta temporada ha sigut Faust, que han cantat la senyora Clasenti y els senyors Krismher, Nicoletti y Badini.

El primer dia, siga per falta d'ensajos o per estar algun dels artistes indisposat, no va sortir prou be. Però en les successives representacions s'hi han lluit tots, colcant en primer lloc a la senyora Clasenti y al senyor Nicoletti; al tenor Krismher, es òpera aquesta que s'ajusta molt be a ses facultats, y va lluirse en el paper de Faust; y al senyor Badini sols li direm que es la vegada que l'hem sentit millor.

El dimars van fer la última de Titayna, dedicantla als mestres

ASPECTE QUE DEMÀ PRESENTARIA LA VALL DE RIBAS, SI FES FRET Y ESTÉS NEVAT

(Dibuix d'un que ho ha vist del natural en terres aont hi ha fret de debò y hi neva de veres.)

—Creume, veshi ab compte en cantar el *Ven y ven*, que aquesta Meller es una matona y si ho sapigués seria capas de desferte la fesomia...

—Y ara ¿quin negoci penseu fer? —
—Aquesta deia posar un bar servit per camareres, però jo trobo que es millor que anem a Cà la Ciutat y'ns dediquem a les subastes de grava.

Guimerà y Morera, y el dimecres, ab *Faust*, va despedirse la companyia.

La temporada finida, si be no pot considerarse magnífica, s'ha distingit pel cuidado ab que s'han posat les obres, podent dir en honor seu el senyor Casanovas que no s'ha registrat un sol fracàs en tota la temporada.

Mil felicitats y fins a la primavera.

PRINCIPAL.—L'empresari del «Principal» prou busca, busca, però's veu que encara no ha trobat l'obra que ha de portarli gent al teatre. *La novela de la vida*, darrerament estrenada, es obra antiga y sapiguda de memoria per tot el public. No va esser cap exit.

Pera dissabte anuncien *Locura de amor*, en castellà, y han obert un abono a quatre dilluns de moda, en els que, entre altres coses, s'hi representarà *Cyrano de Bergerac* y *La alcaidesa de Pastrana*, totes dugues en castellà. Suposem que deü esser per via d'assaig, pera quan la Xirgu fassi la *tournee* per Amèrica que aquets dies han anunciat els periodics.

ROMEA.—A «Romea» han representat la comedia d'en Roj's Zorrilla *García del Castañar*, obra ab que va debutar aquest any en Borràs a l'«Español» y que tantes alabances li valgué.

Aquí hem vist encarnat el personatge de García del Castañar per en Felip Vaz, que ho fa molt correcta y discretament, donant tots els matissos deguts al personatge y traslluint molt be els moments agitats per que passa la seva ànima.

La Rafaela Abadía, que ja havia representat l'obra a Madrid, va posar tota la seva ànima en les paraules, tenint moments de gran actriu.

Els demés arrodoniren el quadro, premiant el public ab aplausos la labor dels artistes.

Pera avui està anunciat l'estreno de la comedia de Calderón de la Barca *No hay burlas para el amor*.

ELDORADO.—La temporada de la companyia d'en Larra està a les acaballes, puig el dia 24 hi debuta el Sindicat d'Autors Catalans ab *Flors de cingle*.

La última obra estrenada ha sigut *Mamá Úrsula*, de don Josep Echegaray, que, parlant sincerament, ha sigut un petit fracàs, no tenint aquesta obra cap condició de les que's requereixen pera esser representable. Els artistes van posar de la seva part tot lo possible pera salvar l'obra, però fou inutil.

TÍVOLI.—En aquet teatre han estrenat *La casta Susana*. De l'opereta no'n direm res, però sí de l'interpretació, que es perfecta per part de l'Arrieta, de la moníssima Montoro y dels germans Fernández. Val la pena d'anarla a veure.

Estan ensajant *Anita la risueña*.

NOVEDADES.—S'han suspès les funcions pera activar els ensajos de la gran opereta de l'autor de *La viuda alegre*, *Eva*. L'estrena serà dilluns.

SALA IMPERIO.—Desde fa poc temps aquesta modesta «Sala» ha entrat en un període d'activitat extraordinaria. En la companyia de varietés que hi actua s'hi succeeixen els debuts, y tots per cert ben notables.

La Resurrecció Quijano, que dilluns va debutar, es una gran dòna y pulcra cansonetista, fentse aplaudir cada nit, malgrat lluitar ab les comparacions que inevitablement se fan.

Demà debutarà l'Amalia Molina, reina del couplet espanyol.

PARALEL

Lo més important de la barriada es l'estrena anunciada pera ahir a l'«Apolo» del drama d'en Guimerà *La reina jove*, que devia interpretar la Dolors Puchol.

A l'«Español», en Parreño continúa alternant el drama terrific castellà ab sainets y comedietes catalanes.

Al «Nuevo», en Robert treu encara suc a *La casta Susana*. Però el *success* de la setmana ha sigut la tragedia ocorreguda en la platea del «Gayarre», entre una coupletista d'aquet teatre y la cèlebre Raquel Meller, que, a més de perfecta cantant, se'ns ha revelat com a persona de mal genit extraordinari y gran lluitadora de jiu-jitsu, puig sembla que va agafar una companya seva—que, segons diu, li havia usurpat unes cançons—esgarrapantli el rostre. Li recomanem til·la, y estigui segura que'ns agrada més cantant el *Ven... y ven*.

El creador de línies noves

Es un geni de l'ornamentació y's diu Josep M.ª Jujol. Es un home que quan s'hi posa fa desgracies, y que juga ab les planxes de ferro com si fossin pans de cera. Es un atrevit que està per la coloració de sanfaina, y que embruta una joia arquitectònica ab la mateixa facilitat que converteix en *Arc de Sant Martí* una prosaica caixa de guardar caudals.

El creador de les línies noves no reconeix aturador. Y fa uns fanals pera la plassa de Vic, com engipona els balcons de la casa d'en Milà. Una ratlla a la paret. Ja està.

Què serà? No ho sabem. Deixeu treballar la seva fantasia y ja veureu com no passaran ni cinc minuts sense que de la seva imaginació portentosa en surti quelcom que'ns deixi a tots espaterrats.

Una prova de la seva feconditat, del seu art meravellós, prehistoric, com ell l'anomena, el tenim en la botiga que en Mañac té al carrer de Fernando. Darrerament s'ha manifestat l'artista (?) en l'arreglo de la fatxada de la casa de família que regenta mossén Pedregosa.

Els profans, els curts de gambals, els no iniciats, se burllaran de les composicions d'aquet geni de l'arquitectura y de l'art pictoric.

Els intel·ligents demanaran, a bon segur, una de les caixes d'en Mañac pera tancar-lo a dins.

Es lo que s'imposa.

ESQUELLOTS

SENYALEM el fet ab pedra blanca, que d'acords discrets y previsors com aquet no se'n solen pendre cada dia.

L'Ajuntament, ab un bon sentit digne d'aplauso, ha determinat negar les 50.000 pessetes que uns quants senyors li demanaven pera celebrar les festes del vinent Carnaval.

Varies són les raons que justifiquen la resolució del Municipi, y no ha de ser una de les menos poderoses el veure que entre'ls elements que sollicitaven l'aludida subvenció n'hi ha alguns procedents del *Sindicato de Iniciativa Barcelonés*, aquella cèlebre corporació que l'any 1908 va posar a Barcelona en ridicol, organisant unes festes de la Mercè més propies de Vilacursi o de Campxiflat que de la capital de Catalunya.

**

Qui fa un cove fa un cistell, y dels escarmentats ne surten els avisats.

Els que llavors varen comprometre'ns ab aquella llastimosa pasterada, qual record viu encara en la memoria de tots els barcelonins de seny, no tenen dret a demanar mai més a la ciutat ni un xavo pera festes.

Si aquets apreciables senyors volen divertir-se y fer gresca

PEL PROXIM CARNAVAL

—¡Ah! ¿Vostè es el que demana 10.000 duros pera fer la Rua? Ni una palabra más... Ni una palabra... ni una peseta. *

y obtenen permís pera sortir al carrer disfressats, que ho fassin enhorabona, però no ab els nostres diners.

Tolerar, pagant nosaltres, una repetició de la moixiganga del 1908, seria ja portar massa enllà la broma dels que l'organisessin y la paciència dels que s'avinguessin a soportarla.

□

DIU que una colla d'industrials dels grossos han constituit una Corporació per propagar la metallisació de tota mena de cossos.

¿Ab industria tan vulgar se creuen que han d'assombrarnos? Si an aquí ho metallisem tot, ja de molts anys ¡burrangos!

Per no citar-ne més que un, ¿voleu exemple més maco de *cossos metallisats*, que'l *cos* de D. Alejandro?

□

ELS barcelonins aimants de la bona música tenen, per fi, lo que fa tant temps demanaven: una sala pera concerts intims.

Gracies a la munificencia del doctor Andreu y als entusiasmes del mestre Enric Granados, s'ha construït a l'avinguda del Tibidabo, aprop dels boscos de pins y ginesteres y no lluny dels nuclis de treball, una senzilla sala pera concert. Dir senzilla es el millor elogi que pot ferse d'una sala pera música *di camera*. Allí no hi ha adornos ni motlures que puguin distreure l'atenció dels oients; les parets blanques, netes de tota ornamentació mo-

ELS DUBTES DE LA CANDELERA

—Be, ¿en què quedem, urbano? ¿Ha sigut festa o no ho ha sigut?
—¡Què le diré yo, pobre de mil... Yo no sé si en el cielo se usa el dicho, però aquí a eso le llamamos medio higo, medio rahim.

lestosa, conviden al reculliment y a la quietut necessaria pera poder fruir íntegrament les deliciosos notes desesperades d'una sonata de Beethoven, o les melangioses d'un romantic estudi de Chopin.

A més de la sala de música, té el petit edifici de l'Academia Granados altres dependencies, com són: varies saletes pera les classes de música, una de més gran ont s'hi practicarà la gimnasia rítmica, y diverses instalacions necessaries pera millor confort y comoditat d'alumnes y mestres.

Al felicitar al doctor Andreu y a l'Enric Granados per haver-nos proporcionat lo que tant desitjavem, ens felicitem a nosaltres mateixos, esperant les hores no llunyanes en que en aquella sala, hi sentirem les armonioses notes de la música, que necessita de marcs reduïts pera escoltarse, y fem vots pera que Barcelona correspongui dignament als esforços que fa la gent que val, pera lliurarla de la monotonia de vida de la treball excessiu, o de diversió esbojarrada, que la majoria dels barcelonins porten.

□

HOLA, hola!...

La Xirgu ha sigut contractada pera fòra d'Espanya.

¿Ab quin proposit?

Segons *El Diluvio*, «la Empresa tiene intención de pasearla por toda América...»

Nosaltres volem creure que això no serà veritat.

A una artista de la categoria de la Xirgu no se la passeja ningú.

Ni per Amèrica ni per enlloc.

□

A titul de curiositat.

Anys enrera, a Bilbao, un tal Gago va matar a un home.

Portat l'assumpte als tribunals, el matador sigué absolt y posat al carrer.

Però, velsaquí que'l passat divendres, el mateix Gago, per un motiu futilíssim que ni valia la pena d'aixafar un mosquit, va matar a un altre home.

—Y què més?

—Y res més.

¿Creuen que, com a simple curiositat, no n'hi ha prou ab lo dit?

□

A aquesta gent de Madrid, sí que dírseli podria *Pide más que un catalán*, perquè demana impossibles.

Sab que un solar procedent de la Reforma's destina per construirhi una Casa de Correus nova de trinca, y, sense tenir present del solar la superficie, al lloc d'una casa vol que n'hi fem cabre una y mitja, y això, que sembla descuit, es més aviat picardia.

Al redactar a Madrid el programa, pensarien: ¿No's diu que, si als catalans passa per la barretina, saben ficar guapament l'olla gran dins de la xica?

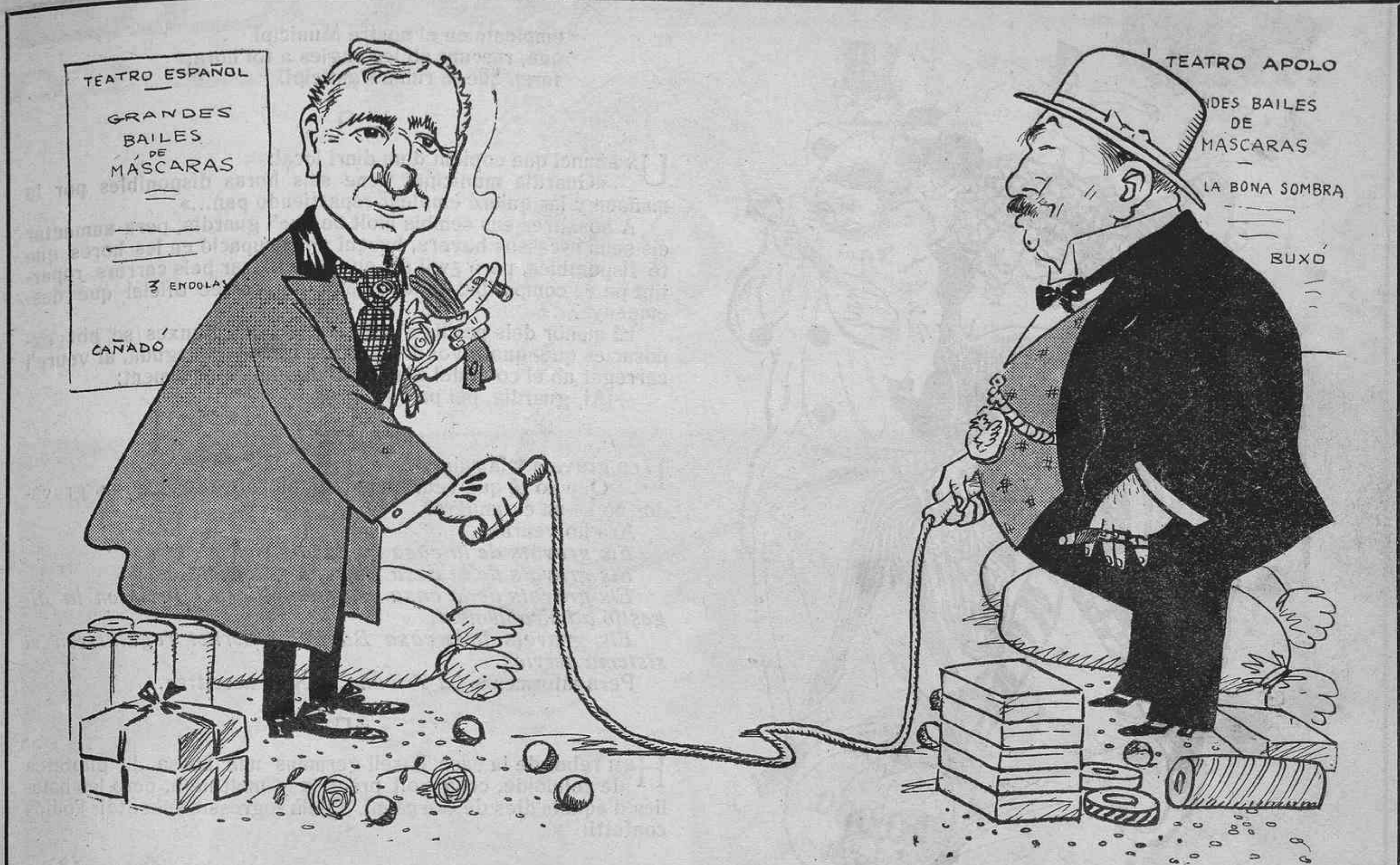
Doncs el solar en qüestió serà aquí l'olla petita y el nostre plan l'olla gran. A veure si ens-e li fiquen.

□

FA fret?... ¿Neva, a l'alta montanya?...

—Això es bo!—diran segurament els aficionats als *sports* d'hivern, que han de pendre part en la «Gran Setmana» que precisament ahir va inaugurar-se a Ribes.

Les festes d'enguany, comensades, com diem, ahir, duraran fins al dia 13. Organisades per la Secció de Sports de Montanya del «Centre Excursionista de Catalunya», ab el concurs de la *Fédération Internationale des Sociétés Pyrénéistes*, les pintoresques poblacions de Ribes y Puigcerdà se veuran aquets dies animades per una alegre concurrència d'excursionistes, arribats de Barcelona y d'altres llocs, que van allí a disfrutar

AL PARALELO

—¿Va be la cosa, Bielet?
 —Superba. ¿Y per vos, Buxó?
 —Tants balls, tants exits, amic.
 —Doncs, segueixi la funció.

de les penetrants delícies de l'hivern y a provar la seva agilitat en les diverses curses de *luges*, *skis* y *bobsleighs* que figuren en el programa.

¡Avall y crits!... Divertirshi forsa, y que les caigudes, si alguna n'hi ha, no portin als aixerits corredors y a les hermoses corredores cap desagradable conseqüència.

□

ELS dissidents del lerroixisme que capitaneja en Lladó y Vallès—diu un periodíc—han obert un casino al carrer del Vidre.

¿Vidre?

Malo!... Trencadissa segura.

□

AH!... Descansem!...

¿Saben aquella bomba que temps enrera va descobrirse en un pis del carrer de Sant Pau, amagada al fons d'un armari reconer?

Doncs, acabada al fi la minuciosa informació que sobre tan estranya troballa va obrir la justícia, s'ha averiguat que podem estar tranquils, tota vegada que, segons les notícies recullides, en aquell pis, desde temps immemorial, sempre hi ha viscut gent de be.

¡Quin pes ens hem tret de sobre!...

Vetaquí que si ara poguessim saber del cert que'ls que posen les bombes al carrer també són gent conforme, la nostra tranquil·litat seria complerta.

¿No'ls sembla?

□

COM van aclarintse els rengles dels veterans de Catalunya, dels vells amics, dels que varen lluitar en els temps difícils,

quan lo que avui són ja idees concretes y posades en els llinars de la realitat no eren més que vagues aspiracions!

Ahir va deixarnos el notable actor en Jaume Martí, orgull de l'escena catalana; darrera va anarse'n l'exquisit pintor y argenter en Josep Masriera, y ara desapareix d'entre nosaltres en Miquel Victorià Amer, poeta insigne y un dels que, l'any 1859, més ferma voluntat varen posar en la restauració dels Jocs Florals, lluminós punt de partida del nostre renaixement literari...

Pera tots un record y una modesta floreta arrencada en el jardí del més pur sentiment.

□

A mida que l'esperit col·lectiu va fent progressos creix la moda dels Congressos igual que fruit benèit.

Frescos encara els darrers de mestres, metges, dentistes, escolars y esperantistes, s'anuncia el de forners.

La tasca d'aquets senyors, creiem serà substanciosa y, per'ells, beneficiosa, però ¿y pels consumidors?

Cosa digna d'alabá y extraordinaria seria si del Congrés ne sortia l'embaratiment del pa.

□

ELLS ¿no diuen: «Coses d'Espanya?»

Doncs, diem nosaltres també: Coses de Fransa!... El dijous, a Tarascó, patria de l'immortal Tartarin, s'havia

DESPRÉS DE LA NEGATIVA DEL AJUNTAMENT

—No'ns volen donar ni un centim, noia.
—Be; mira, farem broma, però no farem gasto.

de guillotinar a un home, condemnat a mort per un repugnant delict.

De tots els pobles del voltant, d'Arles, de Saint-Rémy, de Nimes, fins de Montpellier, hi havia acudit gent, desitjosa de *disfrutar* de l'espectacle.

Però, al arribar l'hora, tururut!... No hi ha res de lo dit. El president ha indultat al condemnat, disposant que en lloc de tallàrseli el cap, se l'envii a la Guyana.

¡Ah, fillets de Deu, quan la notícia va ferse pública!... Tot Tarascó, tots els forasters que havien fet hores y hores de camí pera veure treballar a M. Deibler—el butxí de Fransa—varen protestar com un sol home. Allò era enganyar a la gent; allò tenia tot el caracter d'una estafa... ¿Perà ser burlats d'aquella manera iniqua s'havien escarrassat tant?...

**

Un periodista de la capital del departament, que havia anat a Tarascó pera presenciar l'acte, va fer observar a un veí que la seva indignació no era gaire humanitaria.

—¡Què voleu que us digui!—va respondreli l'altre:—No es que nosaltres tinguem mal cor, però una execució capital representa una cosa extraordinaria, y Tarascó n'està tan faltat de distraccions veritablement interessants!...

Recomanem la resposta del franc tarasconès als que sempre estan burlantse de l'atras del nostre país.

¡Cosos de Fransa!... ¡Cosos de Fransa!

□

LA Casa-Ajuntament de Saragossa
amenassa ruina,
y el Batlle ha disposat, fins que s'adobi,
que no hi hagi oficina.
Ab aquet precedent, hi ha gandulassos

empleats en el nostre Municipi
que, rascant ab les ungles a tot'hora,
faran que la ruina s'anticipi.

□

UN anunci que copiem d'un diari local:

«Guardia municipal tiene seis horas disponibles por la mañana y las quiere emplear repartiendo pan...»

A nosaltres ens sembla molt be que'l guardia, pera aumentar els seus escassos havers, busqui una ocupació en les hores que té disponibles, però ¿vol dir que això d'anar pels carrers repartint pa es compatible ab la serietat del carrec oficial que des-empunya?

El menor dels perills a què'l respectable Xanxes se pot exposar es que, qualsevol dematí, una criada coneguda, al veure'l carregat ab el cove del gènero, li digui picarescament:

—¡Ai, guardia, pel pa't voldria!

□

ELS gravats y la salut.

Que no té què veure una cosa ab l'altra y que un gravador no es un curandero?

Ara ho veuran.

Els gravats de la casa Baguñá y Cornet, tal.

Els gravats de la casa Baguñá y Cornet, qual.

Els gravats de la casa Baguñá y Cornet faciliten la digestió admirablement.

Els gravats de la casa Baguñá y Cornet regularisen el sistema nerviós.

Perà informes a *La Tribuna*, afegim nosaltres.

□

HEM rebut de la casa Tusell germans una bossa de pilotetes de celuloide, cosa molt pràctica y molt neta, pera les batalles d'aquets dies de Carnaval. ¡Ojalà logressin substituir l'odiós confetti!

Demà, dissabte,
NÚMERO EXTRAORDINARI DE
La Campana de Gracia
8 planes — 10 centims

L'ESQUELLA
DE LA TORRATXA

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

Administració y Redacció:

Llibreria Espanyola,
Rambla del Mitg, núm. 20
BARCELONA

Preus de subscripció:

Fòra de Barcelona,
cada trimestre:
Espanya, 3 ptes. - Extranjer, 5

Número solt: 10 centims — Atrassats: 20

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
BARCELONA